EBEVEYN TUTUMLARI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN KARAR VERME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tuğçe AKYOL¹

Özet

Bu çalışmanın amacı ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın evrenini Afyonkarahisar il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi anaokullarına 2019-2020 eğitim-öğretim yılında devam eden 5 yaş grubundaki çocukların anne-babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen toplam 454 anne ve baba dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve Pekdoğan (2015) tarafından geliştirilen “Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H, Spearman Korelasyon analizi testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin demokratik tutumlarının çocukların cinsiyetine, aşırı koruyucu tutumlarının çocuk sayısına, demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının anne baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocukların karar verme becerilerinin ise çocukların cinsiyetine, çocuk sayısına, anne baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği ve ebeveyn tutumları ile çocukların karar verme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn tutumları, karar verme becerileri, okul öncesi dönem

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PARENTAL ATTITUDES AND PRESCHOOL CHILDREN'S DECISION MAKING SKILLS

Abstract

This aim of this study to examine the relationship between parental attitudes and preschool children's decision making skills. The population of this research, in which the correlational survey model was used, consisted of parents of five years old children attending kindergartens affiliated to the Afyonkarahisar-Turkey Provincial Directorate of National Education in the 2019-2020 academic year. The sample of the study consisted of a total of 454 parents determined by random sampling method. The research data were collected through “General Information Form”, “Parents' Attitude Scale” developed by Karabulut Demir and Şendil (2008) and the “Decision Making Skills Assesment Tool-Parents Form” developed by Pekdoğan (2015). The data were analyzed by Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test and the Spearman's Correlation Anaysis. As a result of this study a statistically significant difference was determined between the children's gender and democratic attitudes, the number of children and overprotective attitudes, educational status of the parents and democratic, authoritarian and

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, e: posta: akyol.tugce@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5860-9236

overprotective attitudes of parents while no significant difference between the children's gender, the number of children, educational status of the parents and childrens' decision making skills. It was also found that there was a statistically significant difference between parents' attitudes and childrens' decision making skills.

Keywords: Parental attitudes, preschool children, decision making skills.

GİRİŞ

21. yüzyılda görülen teknolojik, bilimsel ve kültürel değişimler bireylerin yaşamlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bireylerin hızlı yaşam koşullarına uyum sağlamaları için yaşam becerilerine sahip olmaları gereklidir. Farklı durumlarda karşılaşılan problemlere uygun çözüm yollarının bulunmasını sağlayan becerilerden biri karar verme becerisidir (Jacobs ve Klaczynski, 2005; New Jersey Department of Education, 2009). Bireyin karşılaştığı farklı seçeneklerden birini tercih etmesi olarak belirtilen (Karakoç, 2009; Saaty, 2008) karar verme becerisi eğitim, ekonomi, psikoloji gibi farklı disiplinlerde çalışılan konulardan biridir (Ernst ve Paulus, 2005). Yaşam boyu farklı ortam ve koşullarda uygulanacak süreçlerden biri olan karar verme becerisinin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi önemlidir (Yıldız Demirtaş ve Sucuoğlu, 2009; Levin, Weller, Pederson ve Harshman, 2007). Çocukların karar verme süreçlerini deneyimlemeleri ve öğrenmeleri için onlara fırsatlar sunulmalıdır. Bu yüzden çocukların karar verme becerilerinin değerlendirilmesi gereklidir (Alderson, 1993).

Karar verme, bir ihtiyacı gidermek ya da bir problemi çözmek amacıyla gerçekleştirilen ve belirli süreçlerden oluşan bir durumdur (Ada ve Baysal, 2015). Karar verme sürecinde bireyler farklı seçenekler bulup, bunları değerlendirdikten sonra belirlediği bir seçeneği uygulamaktadır (Kuzgun, 2006). Bu süreç, bireyin kendisi için en olumlu sonuçlara ulaşabileceği alternatifi seçmesi ve uygulaması, gerekirse yeniden bir alternatif belirleyip ve geri dönütler alması gibi adımlardan oluşmaktadır (Marco, Hartung, Newman ve Parr, 2003). Karar verme becerilerinin gelişmesinde cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey, aile yapısı, kültürel ve çevresel faktörlerin etkili olduğu belirtilmektedir (Brown ve Mann, 1990; Davey, 2010; Evans, Brown ve Killian, 2002). Çocuklar ilk sosyal deneyimleri kazandıkları, iletişim sürecinin başladığı yer olan ailede alınan kararlara katılmaya başlayarak, karar vermeyi öğrenmeye başlar. Aile içinde karar verme süreci, aile üyelerinin farklı beklentileri doğrultusunda oluşan bir problem çözme sürecidir (Xia ve diğerleri, 2004). Çocukların karar verme becerilerinin gelişmesi için ailede çocuklara karar verme deneyimlerini yaşayabilecekleri ve görüşlerini ifade edebilecekleri demokratik koşulların sağlanması gereklidir. Anne babalık becerileri de çocukların gelecekteki karar verme süreçlerinin olumlu yönde etkilenmesi açısından önemlidir.

Çocukların sağlığını ve güvenliğini sağlamak, çocukları üretken bireyler olarak yetiştirmek ve kültürel değerleri aktarmak anne babalık becerilerinin üç temel amacını oluşturmaktadır (American Psychological Association (APA), 2018). Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları, anne babalık becerilerini etkilediği gibi çocukların kendilerini ve sosyal ilişkilerini yönetebilmelerini ve sosyalleşmelerini de sağlar (Chan, Bowes ve Wyver, 2009; Erkan, 2010; Fitzgerald ve White, 2003). Anne-baba tutumları, önceki nesillerden ve kültürel

normlardan etkilenmektedir (Brown ve Iyengar, 2008). Ayrıca anne-baba arasındaki ilişki, sosyo-ekonomik düzey, çocukların yaşı ve cinsiyeti anne-baba tutumlarını etkileyen faktörler arasındadır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2008). Alanyazında anne baba tutumlarına ilişkin farklı sınıflandırmalar yapıldığı görülmektedir (Baumrind, 1991; Hibbard ve Walton, 2014). Bu çalışmada ise, ölçme aracı olarak kullanılan “Ebeveyn Tutum Ölçeği’nde” yer alan demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutumlara yer verilecektir. Demokratik tutum, olumlu anne-baba- çocuk etkileşimi, çocukların fikirlerine saygı duymak, çocukların duygularını ifade edebilmelerine fırsat vermek gibi olumlu deneyimleri içerir. Demokratik tutuma sahip olan ebeveynler, çocuklarına sürekli ve esnek sınırlar içeren demokratik ev ortamları sunarlar ve çocuklarının bireysel farklılıklarına ve kişiliklerine saygı duyarlar (Kotaman, 2016; Monaghan, Horn, Alvarez, Cogen ve Streisand, 2012). Bu aile ortamında büyüyen çocukların özerk bir birey olarak karar verme becerileri desteklenmektedir (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2004). Otoriter tutuma sahip ebeveynler, çocukların davranışlarını sürekli kontrol ederler ve çocukların özerkliklerine dikkate almadan sürekli emirlere itaat etmelerini beklerler (Acar, Uçuş ve Yıldız, 2019). Otoriter tutuma sahip anne babaların çocukları yetişkin olduklarında yaşamları ile ilgili karar vermekte ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanabilirler (Hamarta, 2007). Çocuğun bağımsız hareket edebilmesine gerekli fırsatın verilmediği, çocuğun yerine getirmesi gereken görev ve sorumlulukların ebeveynler tarafından yerine getirildiği, çocuğa müdahaleci bir şekilde yaklaşıldığı ailelerde aşırı koruyucu ebeveyn tutum sergilenir (Yılmaz, 2001; Yavuzer, 2016). Bu yaklaşımı sergileyen anne babaların çocukları, tek başlarına karar veremeyen ve girişimde bulunmayan bireyler olarak yetişirler (Özyürek, 2004). İzin verici ebeveyn tutumunda ise, anne-baba çocuk iletişimi oldukça zayıftır ve anne-babalar çocukların duygusal gereksinimlerine oldukça sınırlı bir ilgi gösterirler. Ayrıca çocukların istenmeyen davranışları çoğunlukla görmezden gelmekte ve çocuklara kurallar ve sınırlar getirilmemektedir (Alegre, 2011; Robinson, Mandlco, Olsen ve Hart, 1995).

Alanyazında anne-baba tutumlarının çocukların sosyal becerileri (Aktaş Özkafacı, 2012; Chae ve Lee, 2011; Hadjicharalambous ve Demetriou, 2020; Temel ve Türkoğlu, 2019); davranışları (Amran ve Basri, 2020; Durmuşoğlu Saltalı ve İmir, 2018; Rosli, 2014; Sarwar, 2016); ve akademik başarıları (Alpoğuz, 2014; Fan ve Chen, 2001; Huang ve Gove, 2015) üzerinde etkilerini inceleyen çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Alphan, Kara ve Yılmaz (2018) ebeveyn tutumlarının çocukların okula hazır olma durumuna etkisini inceledikleri çalışmada, olumsuz aile tutumlarının çocukların okul olgunluğu düzeylerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bartholomeu, Montiel, Fiamenghi ve Machado (2016) anne baba tutumları ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, olumsuz anne baba tutumlarının atılganlık ve sosyal güven ile, yüksek sosyal beceri düzeylerinin olumlu anne baba tutumları ile ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Alabay (2017) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönemde çocukları olan anne-babaların ebeveyn tutumları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda, ebeveyn tutumlarının yaş, öğrenim durumu, çocuk sayısı gibi değişkenlere göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyn tutumları ile ilgili yapılan çalışmalarda daha çok çocukların davranışları, sosyal becerileri, akademik becerileri gibi özel durumlarda çalışıldığı görülmektedir (Şalcı, Sağlam ve Derici, 2018). Ebeveyn tutumları ile çocukların tek başlarına karar verebilmelerinin

ya da anne-babaların çocuklar adına kararlar almalarının ilgili olduğu belirtilmektedir (Öztürk, Kutlu ve Atlı, 2011). Karar verme becerileri ile ilgili yapılan çalışmaların ise daha çok ilkökul (Çakmakçı ve Özabacı, 2013; Çimşir, 2019; Demirbaş Nemli, 2018; Köseoğlu, 2014; Tekin ve Ulaş, 2016; Sever, 2018, Weller, Moholy, Bossard ve Levin, 2014), ortaokul (Crone ve Van Der Molen, 2007; Nicolaou, Korfiatis, Evagorou ve Constantinou, 2009; Torun, 2019; Yavuz Topaloğlu ve Balkan Kıyıcı, 2018; Zaroğlu, 2016) öğrencileri üzerine gerçekleştirildiği görülmektedir. Ebeveyn tutumlarının ergenlerin karar verme becerileri üzerindeki etkisini (Brown ve Mann, 1990; Öztürk, Kutlu ve Atlı, 2011; Simanjuntak ve Rizkillah, 2020) inceleyen çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Okul öncesi çocuklarının karar verme becerileri ile ilgili (Yıldız Demirtaş ve Sucuoğlu, 2009; Gao, Wei, Bai, Lin ve Li, 2009; Güvendi, 2019; Pekdoğan, 2015) sınırlı sayıda çalışmanın olması dikkat çekicidir. Okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesinin, anne babaların çocuklarının karar verme süreçlerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Tüm bunlardan yola çıkılarak, bu çalışmada ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Ebeveyn tutumları çocukların cinsiyetine göre değişmekte midir?
2. Çocukların karar verme becerileri cinsiyetine göre değişmekte midir?
3. Ebeveyn tutumları ailedeki çocuk sayısına göre değişmekte midir?
4. Çocukların karar verme becerileri ailedeki çocuk sayısına göre değişmekte midir?
5. Ebeveyn tutumları anne öğrenim düzeyine göre değişmekte midir?
6. Çocukların karar verme becerileri anne öğrenim düzeyine göre değişmekte midir?
7. Ebeveyn tutumları baba öğrenim düzeyine göre değişmekte midir?
8. Çocukların karar verme becerileri baba öğrenim düzeyine göre değişmekte midir?
9. Ebeveyn tutumları ile çocukların karar verme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri incelemek, neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek ve incelenen olguları daha iyi anlayabilmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, Afyonkarahisar il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi anaokullarına 2019-2020 eğitim-öğretim yılında devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların anne-babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen toplam 454 (232=anne, 222=baba) anne ve baba dahil edilmiştir. Anne babaların demografik özellikleri incelendiğinde %54,5'nin anne, %45,5'nin baba, annelerin %25,8'inin ilkökul, %22,9'unun ortaokul, %20'sinin lise, %9,5'inin önlisans, %21,8'inin lisans mezunu

olduğu, babaların ise %17,6'sının ilkokul, %17,2'sinin ortaokul, %29,5'inin lise, %8,4'ünün önlisans ve %27,3'ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Anne-babaların %50,2'sinin kız çocuğu, %49,8'sinin erkek çocuğu olduğu, çocukların %18,3'ünün tek kardeş, %51,8'inin iki kardeş, %19,8'inin üç kardeş, %10,1'inin dört ve üzeri kardeşi olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada anne babalar ile ilgili kişisel bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiş “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve Pekdoğan (2015) tarafından geliştirilen “Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen formda; çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim düzeyi ile ilgili sorular yer almaktadır. Form anne-babalar tarafından doldurulmuştur.

Ebeveyn Tutum Ölçeği: Ebeveyn Tutum Ölçeği Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, ebeveynlerin demokratik tutumlarını (17 madde), otoriter tutumlarını (11 madde), aşırı koruyucu tutumlarını (9 madde) ve izin verici tutumlarını (9 madde) belirleyen dört alt boyuttan ve toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ebeveyn Tutum Ölçeği, beşli likert tipinde hazırlanmış olup, her bir maddenin karşısında sıklık ifadelerine yer verilmiştir. Bu sıklık maddeleri “her zaman böyledir”, “çoğunlukla böyledir”, “bezen böyledir”, “nadiren böyledir” ve “hiçbir zaman böyle değildir” şeklindedir. Puanlamalar ise 1 ile 5 arasında verilmektedir. Ebeveynlerin ölçekteki her alt boyuttan aldıkları puanlar toplanarak, en yüksek puanı aldıkları alt boyut hesaplanmaktadır. Ebeveyn hangi alt boyuttan en yüksek puanı almış ise, o alt boyuttaki ebeveyn tutumuna sahip olduğu sonucuna ulaşılır. Ölçeğin güvenirlik katsayıları demokratik boyutu için .83, otoriter boyutu için .76, aşırı koruyucu boyutu için .75 ve izin verici boyutu için .74 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında “Ebeveyn Tutum Ölçeği” güvenirlik katsayıları demokratik tutum alt boyutunda .81, otoriter tutum alt boyutunda .82, aşırı koruyucu tutum alt boyutunda .79 ve izin verici tutum alt boyutunda ise .74 olarak bulunmuştur.

Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu: Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu, Pekdoğan (2015) tarafından ebeveyn görüşleri doğrultusunda çocukların karar verme becerilerini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Beşli likert tipinde hazırlanan formda toplam 9 soru yer almaktadır ve hiçbir zaman (1), bazen (2), ara sıra (3), çoğu zaman (4) ve her zaman (5) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin güvenirliği için gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda faktör yüklerinin .329 ile .664 arasında değiştiği ve tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin toplam korelasyonlarının .33 ile .53 arasında ve Cronbach Alfa iç tutarlılığının .76 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu güvenirlik katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Kasım-Ocak aylarında Afyonkarahisar ilinde toplanmıştır. Araştırmanın amacına uygun verileri toplayabilmek amacıyla öncelikle Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Afyonkarahisar il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokullarına gidilerek okul idarecileri ile görüşülmüştür. Daha sonra örneklem grubunda yer alan anne babalar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve katılımcılara toplanan verilerin yalnızca araştırmanın amacı için kullanılacağı, başka herhangi bir kurum ya da kişi ile paylaşılmayacağı ifade edilmiştir ve yalnızca gönüllü katılımcılardan veri toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme araçları çoğaltılarak araştırmaya katılmaya gönüllü olduğunu belirten anne babalara verilmiştir. Kişisel Bilgi Formu ve ölçekler anne babalar tarafından doldurulduktan sonra geri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada genel bilgi formunda yer alan demografik özelliklerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden ve Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu'ndan alınan puanların normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov (K-S) normallik testi yapılmıştır. Normallik testi için ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmıştır. Kolmogorov-smirnov katsayılarının 0.05'ten küçük olmaları ve Çarpıklık basıklık katsayılarının +1 ile -1 arasında olmaması nedeniyle verilerin normal dağılmadığı belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Değerlerin normal dağılmaması nedeniyle gruplar arası farklılık incelenirken ikili gruplarda Mann Whitney U Testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H Testi sonucunda anlamlı farklılıkların görülmesi durumunda Post-Hoc Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılarak hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Gruplar arası farklılık incelenirken; anlamlılık düzeyi olarak .05 kullanılmış olup $p < .05$ olması durumunda gruplar arası anlamlı farklılığın olduğu, $p > .05$ olması durumunda ise gruplar arası anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir (Büyüköztürk ve diğ., 2012). Normal dağılımdan gelmeyen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman's Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmadan elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Anne Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Çocukların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Anne Baba Tutumları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sıra ort.	z	p
Demokratik	Kız	228	73,82	7,82	210,8	-2,7	0,006
	Erkek	226	75,85	6,62	244,4		
Otoriter	Kız	228	20,96	6,69	231,6	-0,671	0,502
	Erkek	226	20,75	7,11	223,4		
Aşırı koruyucu	Kız	228	35,64	5,72	220,4	-1,15	0,248
	Erkek	226	36,14	6,18	234,6		
İzin verici	Kız	228	20,36	5,92	236,7	-1,49	0,134

Erkek	226	19,67	5,73	218,3
-------	-----	-------	------	-------

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların cinsiyetleri ile Ebeveyn Tutumları Ölçeği 'nin demokratik tutum alt boyutu ($z=2,7$, $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık olduğu, otoriter ($z=-671$, $p>.05$) aşırı koruyucu ($z=-1,15$, $p>.05$) ve izin verici ($z=-671$, $p>.05$) tutum alt boyutları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Erkek çocuğu olan ebeveynlerin demokratik tutum puanlarının, kız çocuğu olan ebeveynlerden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Anne Babaların Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu'ndan Aldıkları Puanların Çocukların Cinsiyetine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Karar verme	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sıra ort.	U	p
Karar verme becerileri	Kız	228	31,87	5,70	217,98	2354,00	0,11
	Erkek	226	32,91	4,60	237,45		

Tablo 2 incelendiğinde, çocukların cinsiyetleri ile Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Buna göre, çocukların karar verme becerilerinde cinsiyetin etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Anne Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Çocuk Sayısına Göre Kruskal-Wallis H Sonuçları Testi Sonuçları

Anne Baba Tutumları	Çocuk sayısı	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili karşılaştırma
Demokratik	Bir	82	75,88	6,71	245,84	4,4	0,218	
	İki	236	75,11	7,13	231,49			
	Üç	136	73,73	7,76	209,12			
	ve daha fazla							
Otoriter	Bir	82	19,54	6,06	204,10	7,2	0,066	
	İki	236	20,79	6,80	226,70			
	Üç	136	21,07	7,27	230,21			
	ve daha fazla							
Aşırı koruyucu	Bir	82	35,41	5,69	213,19	9,3	0,025	3-1 3-2
	İki	236	35,32	6,23	216,81			
	Üç	136	36,80	5,57	247,09			
	ve daha fazla							
İzin verici	Bir	82	20,08	5,39	229,71	2,2	0,527	
	İki	236	19,59	5,44	219,37			
	Üç	136	20,71	6,22	241,16			
	ve daha fazla							

Tablo 3'e göre, ailedeki çocuk sayısı ile Ebeveyn Tutumları Ölçeği'nin aşırı koruyucu tutum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir ($H=9,3$, $p<.05$). Üç ve üzeri çocukları olan ebeveynlerinin aşırı koruyucu tutum puanlarının iki kardeş ve tek kardeş olan çocukların ebeveynlerinden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 3'e göre, ailedeki çocuk sayısı ile Ebeveyn Tutumları Ölçeği'nin demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutları arasında anlamlı derecede farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4. Anne Babaların Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu'ndan Aldıkları Puanların Çocuk Sayısına Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Karar verme	Çocuk sayısı	N	$\bar{X}$	ss	Sıra ort.	H	p
Karar verme becerileri	Bir	82	31,63	5,31	208,17	2,34	0,311
	İki	236	32,42	5,36	229,70		
	Üç ve daha fazla	136	32,75	4,88	235,34		

Tablo 4 incelendiğinde, ailedeki çocuk sayısı ile Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Bu duruma göre, ailedeki çocuk sayısının çocukların karar verme becerileri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 5. Anne Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Anne Baba Tutumları	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Sıra ort.	H	p	İkili Karşılaştırma
Demokratik	İlkokul	117	72,91	8,47	198,1	19,3	0,001	5-1
	Ortaokul	104	73,79	7,04	205,1			5-2
	Lise	91	75,75	5,81	236,7			5-3
	Önlisans	43	76,70	7,02	264,6			4-1
	Önlisans	43	76,70	7,02	264,6			4-2
	Lisans ve üzeri	99	76,52	6,88	261,2			4-3
Otoriter	İlkokul	117	22,95	8,28	260,3	19,6	0,001	1-3
	Ortaokul	104	21,79	7,04	246,9			1-4
	Lise	91	19,16	5,18	200,8			1-5
	Önlisans	43	18,51	5,13	183,7			2-3
	Önlisans	43	18,51	5,13	183,7			2-4
	Lisans ve üzeri	99	19,98	6,21	211,9			2-5
Aşırı koruyucu	İlkokul	117	38,09	5,16	276,8	51,01	0,0001	1-3
	Ortaokul	104	37,29	5,04	255,4			1-4
	Lise	91	35,68	5,69	222,1			1-5
	Önlisans	43	34,14	6,39	193,8			2-3
	Önlisans	43	34,14	6,39	193,8			2-4
	Lisans ve üzeri	99	32,78	6,26	159,5			2-5
	İlkokul	117	20,61	6,38	239,0	1,8	0,772	-

İzin verici	Ortaokul	104	19,95	6,05	227,0
	Lise	91	19,30	5,45	214,6
	Önlisans	43	19,79	4,74	225,4
	Lisans ve üzeri	99	20,14	5,71	227,2

Tablo 5 incelendiğinde, anne öğrenim düzeyleri ile ebeveyn tutumları ölçeği'nin demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir ($p<.05$). Anne öğrenim düzeyleri ile ebeveyn tutumları ölçeği'nin izin verici tutum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Lisans ve önlisans mezunu annelerin demokratik tutum puanlarının ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan çocukların annelerin puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir ($p<.05$). İlkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin otoriter ve aşırı koruyucu tutum puanlarının, lise, önlisans ve lisans mezunu olan annelerin puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 6. Anne Babaların Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu'ndan Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Karar verme	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Sıra ort.	H	p
	İlkokul	117	32,72	5,25	235,87		
	Ortaokul	104	33,11	5,27	245,25		
Karar verme becerileri	Lise	91	31,73	4,65	210,55	4,8	0,301
	Önlisans	43	31,61	5,10	209,33		
	Lisans ve üzeri	99	32,16	5,60	223,05		

Tablo 6'ya göre, anne öğrenim düzeyi ile Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Bu duruma göre, çocukların karar verme becerilerinde annelerin öğrenim düzeyinin etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 7. Anne Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Anne Baba Tutumları	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	H	p	İkili Karşılaştırma
	İlkokul	80	73,38	7,93	203,1			4-1
	Ortaokul	78	74,87	6,68	224,0	20,2	0,001	4-2
Demokratik	Lise	134	73,41	7,86	202,4			4-3
	Önlisans	38	77,84	5,16	281,2			5-1
	Lisans ve üzeri	124	76,34	6,71	256,1			5-2
								5-3
Otoriter	İlkokul	80	22,39	6,62	265,2	19,5	0,002	5-1

	Ortaokul	78	21,37	7,16	234,7			5-2
	Lise	134	21,04	6,91	230,4			5-3
	Önlisans	38	17,11	4,25	154,1			4-1
	Lisans ve üzeri	124	19,98	6,21	217,9			4-2
	İlkokul	80	37,96	5,34	274,4			4-3
Aşırı koruyucu	Ortaokul	78	37,96	5,06	272,0			5-1
	Lise	134	36,05	5,54	229,4	39,07	0,0001	5-2
	Önlisans	38	34,32	5,85	192,8			5-3
	Lisans ve üzeri	124	33,56	6,39	177,8			4-1
	İlkokul	80	19,44	6,22	239,0			4-2
İzin verici	Ortaokul	78	20,50	5,41	212,1			4-3
	Lise	134	20,75	6,47	244,3	6,5	0,162	-
	Önlisans	38	18,61	4,68	242,8			
	Lisans ve üzeri	124	19,72	5,34	198,6			
	İlkokul	80	19,44	6,22	239,0			

Tablo 7 incelendiğinde, baba öğrenim düzeyleri ile ebeveyn tutumları ölçeği'nin demokratik otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir ($p<.05$). Baba öğrenim düzeyleri ile ebeveyn tutumları ölçeği'nin izin verici tutum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Lisans ve önlisans mezunu babaların demokratik tutum puanlarının ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan babaların puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olan babaların otoriter ve aşırı koruyucu tutum puanlarının ise lise, önlisans ve lisans mezunu olan babaların puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Anne Babaların Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu'ndan Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Karar verme	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	H	p
Karar verme becerileri	İlkokul	80	33,05	4,14	243,07		
	Ortaokul	78	32,86	6,00	243,14		
	Lise	134	32,54	5,15	229,49	7,4	0,113
	Önlisans	38	32,77	4,53	240,79		
	Lisans ve üzeri	124	31,35	5,48	201,64		

Tablo 8'e göre, baba öğrenim düzeyi ile Karar Verme Becerileri Değerlendirme Aracı-Ebeveyn Formu toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmemektedir ($p>.05$). Bu duruma göre, çocukların karar verme becerilerinde babaların öğrenim düzeyinin etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 9. Korelasyon Testi Sonuçları

Ebeveyn Tutumları					
		Demokratik	Otoriter	Aşırı koruyucu	İzin verici
Karar verme becerileri	r	,431**	-,224**	,202**	-,141**
	p	,000	,000	,000	,003
	N	454	454	454	454

Tablo 9 incelendiğinde, çocukların karar verme becerileri ile ebeveynlerin demokratik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,431$; $p<0,05$). Bu ilişkinin pozitif yönde orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin demokratik tutumlarının arttıkça çocukların da karar verme becerilerinde artış olduğu söylenebilir. Tablo 9'a göre, çocukların karar verme becerileri ile ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,221$; $p<0,05$). Bu ilişkinin pozitif yönde düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumları arttıkça çocukların karar verme becerilerinde artış olduğu söylenebilir. Yine Tablo 9 incelendiğinde, çocukların karar verme becerileri ile ebeveynlerin otoriter ve izin verici tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,224$; $p<0,05$; $r=-0,141$; $p<0,05$). Bu ilişkilerin ise negatif yönde düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin otoriter ve izin verici tutumları arttıkça çocukların karar verme becerilerinin azaldığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Ebeveyn tutumları, anne babaların çocuklarına olan yaklaşım biçimlerinin ve davranışlarının göstergesidir (Monaghan, Horn, Alvarez, Cogen ve Streisand, 2012). Çocukların toplumsallaşma sürecinde önemli rol oynayan yaşam becerilerinin geliştirilmesinde ebeveyn tutumları etkilidir. Karar verme becerileri, özerk ve sorumluluk sahibi bireylerin taşıması gereken ve yaşam boyu devam eden süreçlerden biridir (Çakmakçı ve Özabacı, 2013; Güçray, 2003). Çocukların ileride karar verme becerilerine sahip, bağımsız yetişkinler olabilmeleri için anne babaların evde kendilerini ilgilendiren durumlar ile ilgili görüşlerini ifade edebilmeleri konusunda onları desteklemelidir.

Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, çocukların cinsiyetinin anne babaların demokratik ebeveyn tutumları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Erkek çocuğu olan ebeveynlerin kız çocuğu olan ebeveynlere göre demokratik tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre, kültürel farklılıkların ve toplumsal cinsiyet algısının (Huang, Cheah, Lamb ve Zhou 2017; Wang ve Leichtman, 2000) anne babaların çocuklarının cinsiyetine göre demokratik tutum sergileme biçimlerini değiştirebileceği düşünülebilir. Bu çalışmaya benzer şekilde Koumoundourou, Tsousis ve Kounenou (2011) ve Sovet ve Metz (2014) tarafından yapılan çalışmalarda da, anne baba tutumlarının çocukların cinsiyetine göre değiştiği belirlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçtan farklı olarak ebeveyn tutumlarının okul

öncesi çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar da bulunmaktadır (Arabacıoğlu, 2019; Özen Altınkaynak, 2019; Özyürek, Aydın, Şirin, Turan ve İrken, 2020). Bu çalışmada çocukların cinsiyeti ile ebeveyn görüşlerine göre çocukların karar verme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çocukların karar verme becerileri üzerinde yaş, bilgiyi fark edebilme, akran ilişkileri, kullanılan stratejiler gibi farklı özelliklerin de (Davidson, 1991; Howse, Best ve Stone, 2003; Mettas ve Norman, 2011) etkili olması bu sonucun ortaya çıkmasını sağlamış olabilir. Uçar (2019) birinci sınıf öğrencilerinin karar verme davranışlarında, Sever (2018) ve Çakmakçı ve Özabacı (2013) dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerinde cinsiyetin anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öztürk, Kutlu ve Atlı (2011) tarafından yapılan çalışmada da lise öğrencilerinin karar verme stratejilerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği görülmüştür. Yurtdışında gerçekleştirilen bazı çalışmalarda da cinsiyetin çocukların karar verme süreçlerine bir etkisi olmadığı belirlenmiştir (Geisler ve Allwood, 2015; Zhang, Liu, Pelowski, Jia ve Yu, 2017). Fakat alanyazında karar verme becerilerinin cinsiyete göre farklılaştığı sonuçlarına ulaşılan çalışmalar da görülmektedir (Ersoy ve Deniz, 2016; Güçray, 2001; Güvendi, 2019; Van Leijenhorst, Westenberg ve Crone, 2008).

Mevcut çalışmada, ailedeki çocuk sayısının aşırı koruyucu ebeveyn tutumları üzerinde etkili olurken, demokratik, izin verici ve otoriter tutumlar üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Çocuk sayısının arttıkça anne babaların daha fazla koruyucu tutum sergilemeleri, özellikle küçük yaştaki çocukları ile büyük kardeşleri arasındaki anlaşmazlıklara ilişkin arabulucu olmaya ve sorun çözmeye yönelik izledikleri yollardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca geleneksel aile yapısında ebeveynlerin çocuklarına ilişkin tüm sorumluluklarını üstlendikleri aşırı koruyucu tutumların da sıklıkla görüldüğü belirtilmektedir (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2011; Yavuzer 2016). Öğretir Özçelik ve Arslan (2020), Ceylan (2017) ve Aydoğdu ve Dilekmen (2016) yapmış oldukları çalışmalarda anne-babaların koruyucu tutumlarının çocuk sayısı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuk sayısına göre ebeveynlerin demokratik (Arabacıoğlu, 2019; Özen Altınkaynak, 2019; Uygun, 2018) ve otoriter tutumlarının (Aktürk, 2015; Alabay, 2017; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005) farklılaştığı sonucuna ulaşılan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmada ailedeki çocuk sayısına göre çocukların karar verme becerilerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ayrıca bir ve birden fazla çocuğu olan anne babaların çocuklarının karar verme becerilerine ilişkin puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum ailede alınan kararlar ile ilgili süreçlere çocukların dahil edilmesinin çocuk sayısı ile ilişkili olmadığı ve anne babaların karar verme süreçlerinde çocuklarına eşit bir yaklaşım sergilemeye çalıştıklarını düşündükleri şeklinde açıklanabilir. Bu araştırmaya benzer şekilde Güvendi (2019) okul öncesi eğitime devam eden çocukların, Uçar (2019) birinci sınıf öğrencilerinin, Ersoy ve Deniz (2016) üstün yetenekli çocukların karar verme becerilerinde kardeş sayısı değişkeninin etkili olmadığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Bu çalışmada, anne babaların öğrenim düzeylerinin demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Önlisans ve lisans mezunu olan anne ve babaların ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan anne babalara göre daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu olan annelerin lise, önlisans ve lisans mezunu olan annelere göre daha fazla otoriter ve aşırı koruyucu

tutum sergiledikleri belirlenmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olan babaların ise lise, önlisans ve lisans mezunu olan babalara göre daha fazla otoriter ve aşırı koruyucu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Öğrenim düzeyi yüksek olan anne babaların geleneksel çocuk yetiştirme biçimleri yerine çocukların görüşlerine ve gelişimsel gereksinimlerine duyarlı oldukları ve demokratik tutumu benimsemeleri beklenen bir sonuçtur. Arabacıoğlu (2019), Bülbül (2019) ve Çubukcu (2019) annelerin, Uygun ve Kozikoğlu (2020), Sak, Şahin Sak, Atli ve Şahin (2015) anne ve babaların öğrenim düzeylerinin yükseldikçe demokratik tutumlarının arttığı, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının azaldığı sonuçlarına ulaşmıştır. Bu çalışmalardan farklı olarak Öğretir Özçelik ve Arslan (2020) anne öğrenim düzeyinin anne tutumları, Özyürek ve diğerleri (2020) anne baba öğrenim düzeylerinin anne baba tutumları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mevcut çalışmada anne baba öğrenim düzeylerinin çocukların karar verme becerileri üzerinde etkili olmadığı sonucu elde edilmiştir. Öğrenim düzeyi daha yüksek olan anne babaların aile içinde karar verme süreçlerine çocuklarını daha çok dahil etmeleri ve bu durumun çocukların karar verme becerilerini olumlu yönde etkilemesi beklenen bir sonuçken, bu araştırmada farklı bir sonuç elde edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bu sonuç çocukların karar verme becerilerinin ebeveyn görüşlerine göre belirlenmesinden, anne babaların çocuklarına karar verme süreçleri ile ilgili yeterli düzeyde olanaklar sunduklarını ve karar verme stratejileri ile ilgili model olduklarını düşünmelerinden kaynaklanmış olabilir. Anne baba öğrenim düzeylerinin ilkök (Uçar, 2019), ortaokul (Şahin, 2010), lise (Öztürk, Kutlu ve Atli 2011) ve üniversite öğrencilerinin (Tiryaki, 1997), üstün yetenekli çocukların (Ersoy ve Deniz, 2016) karar verme düzeylerini etkilemediği sonuçlarına ulaşılan çalışmalar bu araştırmadan elde edilen bulguları desteklemektedir. Buna karşın anne baba öğrenim düzeylerinin çocukların karar verme becerilerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar da görülmektedir (Güvendi, 2019; Sever, 2018).

Bu çalışmada çocukların karar verme becerileri ile anne babaların demokratik ve aşırı koruyucu tutumları arasında pozitif yönde, otoriter ve izin verici tutumları arasında ise negatif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Demokratik tutuma sahip anne babaların çocuklarının düşüncelerine önem vermelerinin ve aile içinde alınan kararlar ile ilgili görüşlerini bildirmeleri konusunda onları desteklemelerinin bu sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Anne babaların koruyucu tutumları ile çocukların karar verme becerileri arasında düşük düzeyde de olsa görülen bu ilişki, anne babaların karar verme sürecinde çocuklarını etkileyecek şekilde davranmalarından ve çocuklarının kendilerine bağımlı bir şekilde karar vermelerini doğal bir şekilde karşılamalarından kaynaklanabilir. Otoriter tutuma sahip anne babaların çocuklarının görüş ve düşüncelerini ifade edebilmeleri konusunda onları kısıtlamalarının, izin verici tutuma sahip anne babaların ise çocuklarının duygusal gereksinimlerini dikkate alarak karar verme yönünde deneyim yaşamalarına fırsatlar vermemelerinin bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Öztürk, Kutlu ve Atli (2011) demokratik, otoriter ve koruyucu aile tutumlarının ergenlerin karar verme stratejilerini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Simanjuntak ve Rizkillah (2020) otoriter tutuma sahip anne babaların kız çocuklarının özellikle kariyerler ile ilgili karar verme süreçlerinde zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Karar verme ile oldukça ilişkili ve karar vermeyi bütünleyici bir süreç olan problem çözme becerileri (Adair, 2017; Baysal, 2015) üzerinde ebeveyn tutumlarının etkisini inceleyen çalışmalar da

bulunmaktadır (Görücü ve Karakuş, 2017; Hamarta, 2007; Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Begde ve Özyürek (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, annelerin aşırı koruyucu tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların problemi tanımlamaları arasında pozitif yönde bir ilişki, babaların aşırı koruyucu tutumları ile problem hakkında soru sorma becerileri arasında, babaların demokratik tutumları ile eylemlerin sonucunu tahmin etme becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2020) da benzer şekilde anne babaların demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutumlarının çocukların özdüzenleme becerilerini etkilediği sonucunu elde etmiştir. Tüm bu araştırmalardan elde sonuçların mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmektedir. Akosah Twumasi ve diğerleri (2020) yapmış oldukları çalışmada farklı ebeveyn tutumlarına sahip anne babaların çocukların eğitim ve kariyerleri ile karar verme süreçlerini desteklemeye çalıştıklarını belirtmiştir. Situmorang ve Salimb (2020) otoriter anne baba tutumlarının lise öğrencilerinin kariyerlerine ilişkin karar verme ve düşünme becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Bu çalışmaların farklı bölgelerde gerçekleştirilmesi nedeniyle görülen kültürel farklılıkların ve daha büyük yaş grubu ile ilgili çalışılmasının farklı sonuçlara ulaşılmasında etkili olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma sonucunda, anne babaların demokratik tutumlarının çocukların cinsiyetine, aşırı koruyucu tutumlarının çocuk sayısına, demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının anne baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocukların karar verme becerilerinin ise çocukların cinsiyetine, çocuk sayısına, anne baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği ve ebeveyn tutumları ile çocukların karar verme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

- Anne babaların anne-baba tutumları ve bunların çocukların gelişim sürecine olan katkıları hakkında bilgi ve farkındalık düzeylerini arttırmak için ailelere yönelik eğitim seminerleri verilebilir.
- Okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerilerinin geliştirilmesinde okul-aile işbirliğinin sağlanması için öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
- Okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerilerini geliştirmek için aile eğitimi programları geliştirilebilir ve programların çocukların sosyal, akademik becerileri gibi farklı değişkenler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Okul öncesi dönemdeki çocukların karar verme becerilerini etkileyebilecek çocukların sosyal becerileri, problem çözme becerileri, anne baba çocuk ilişkisi gibi çocuk ve aileye ilişkin farklı değişkenlerin incelendiği çalışmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. I., Uçuş, Ş., & Yıldız, S. (2019). Parenting and Turkish children's behaviour problems: The moderating role of qualities of parent-child relationship. *Early Child Development and Care*, 189(7), 1072-1085. doi: 10.1080/03004430.2017.1365362
- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2015). *Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Adair (2017). *Karar verme ve problem çözme* (3. baskıdan çeviri editörü: Nurdan Kalaycı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akosah Twumasi, P., Alele, F., Emeto, T. I., Lindsay, D., Tsey, K., & Malau-Aduli, B. S. (2020). "Preparing them for the road": African migrant parents' perceptions of their role in their children's career decision-making. *Education Sciences*, 10(138), 1-16.
- Aktaş Özkaş, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aktürk, M. F. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174. doi: 10.24130/eccd.jecs.196720171234
- Alderson, P. (1993). *Children's consent to surgery*. Oxford: Oxford University Press.
- Alegre, A. (2011). Parenting styles and children's emotional intelligence: What do we know? *The Family Journal*, 19, 56-62.
- Alphan, Ö., Kara, T., & Yılmaz, S. (2018). The impact of parental attitudes on children's school readiness and related factors. *Medical Journal of Bakırköy*, 14, 408-414. doi: 10.4274/BTDMJB.20180326021029
- Alpoğuz, D. U. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- American Psychological Association, (APA) (2018). Parenting. <http://www.apa.org/topics/parenting/index.aspx> sitesinden 15 Şubat 2021 tarihinde indirilmiştir.
- Amran, M. S., & Basri, N. A. (2020). Investigating the relationship between parenting styles and juvenile delinquent behaviour. *Universal Journal of Educational Research* 8(11A), 25-32. doi: 10.13189/ujer.2020.082104
- Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Bartholomeu, D., Montiel, M. J., Fiamenghi Jr. A. G., & Machado, A. A. (2016). Predictive power of parenting styles on children's social skills: A Brazilian sample. *SAGE Open April-June*, 2016, 1-7. doi: 10.1177/2158244016638393
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. In: J. Brooks, R. Lerner & A. C. Petersen, (Ed.), *The encyclopedia on adolescence* (pp.758-772). New York: Garland.
- Baysal, Z. N. (2015). Hayat bilgisi dersinde beceri öğretimi M. Gültekin (Ed.) *Hayat bilgisi öğretimi* (ss. 213-248), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Begde, Z. ve Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232.
- Brown, J., & Mann, L. (1990). The relation ship between family structure and process variables and adolescent decision making. *Journal of Adolescence*, 13(1), 25-37.
- Brown, L., & Iyengar, S. (2008). Parenting styles: The impact on student achievement. *Marriage & Family Review*, 43(1-2), 14-38. doi:10.1080/01494920802010140
- Bülbül, N. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların rekabet stilleri ile çocuklara yönelik ebeveyn tutumları arasındaki ilişki düzeyi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, Ö. (2017). *Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Chae, J. & Lee, K. (2011). Impacts of korean fathers' attachment and parenting behavior on their children's social competence. *Social Behavior and Personality*, 39(5), 627-644.
- Chan, S. M., Bowes, J., & Wyver, S. (2009). Parenting style as a context for emotion socialization. *Early Education & Development*, 20(4), 631-656 doi:10.1080/10409280802541973
- Çağdaş, A. ve Şahin Seçer, Z. (2011). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakmakçı, E. ve Özabacı N. (2013). Drama yolu ile karar verme becerisinin kazandırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 18-30.
- Çimşir, S. (2019). *"Marmara üç aşamalı bilişsel karar verme becerilerini geliştirme modeli"nin akademik başarısı düşük dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme, problem çözme becerisi ve akademik başarısına etkisi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çubukcu, A. (2019). *48-72 aylık çocukların prososyal davranışları ile annelerinin prososyal davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Davey, C. (2010). *Children's participation in decision-making: A Summary report on progress made up to 2010*. London: National Children's Bureau.
- Davidson, D. (1991). Children's decision-making examined with an information-board procedure. *Cognitive Development*, 6, 77-90.
- Demirbaş Nemli, B. (2018). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin bilişsel karar verme becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir model uygulaması*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuşoğlu Saltalı, N., & İmir, H. M. (2018). Parenting styles as a predictor of the preschool children's social behaviours. *Participatory Educational Research (PER)*, 5(2), 18-37. doi: 10.17275/per.18.10.5.2
- Erkan, S. (2010). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. Z. Fulya Temel (Ed.). *Aile eğitimi ve erken çocukluk döneminde aile katılım çalışmaları*, (s.1-48), 1. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ernst, M., & Paulus, M. (2005). Neurobiology of decision making: A selective review from a neurocognitive and clinical perspective. *Society of Biological Psychiatry*, 58(8), 597-604.
- Ersoy, E. ve Deniz, M. E. (2016). Üstün yetenekli çocukların öfkeyle başa çıkma ve karar verme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 1017-1030.
- Evans, P. W., Brown, R., & Killian, E. (2002). Decision making and perceived postdetention success among incarcerated youth. *Crime Delinquency*, 48(4), 553-567.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1-22.
- Fitzgerald, D. D., & White, K. J. (2003). Linking children's social worlds: Perspective-taking in parent-child and peer contexts. *Social Behavior and Personality*, 31(5), 509-522.
- Gao, S., Wei, Y., Bai, J., Lin, C., & Li, H. (2009). Young children's affective decision-making in a gambling task: Does difficulty in learning the gain/loss schedule matter? *Cognitive Development*, 24, 183-91.
- Geisler, M., & Allwood, C. M. (2015). Competence and quality in real-life decision making. *PloS One*, 10(11), doi: 10.1371/journal.pone.0142178.
- Görücü, A. ve Karakuş, N. (2017). Anne tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 316-326.
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz-saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 106-121.
- Güçray, S. S. (2003). The analysis of decision making behaviors and perceived problem solving skills in adolescents. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(2), 29-37.
- Güvendi, Ö. F. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların duygusal zekâları ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Hadjicharalambous, D., & Demetriou, L. (2020). The relationship between parents' demographic factors and parenting styles: Effects on children's psychological adjustment. SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3647329> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.364329> sitesinden 1 Mart 2021 tarihinde indirilmiştir
- Hamarta, S. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne-baba tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hibbard, D. R., & Walton, G. E. (2014). Exploring the development of perfectionism: The influence of parenting style and gender. *Social Behavior and Personality*, 42(2), 269-278.
- Howse, B. R., Best, L. D., & Stone, R. E. (2003). Children's decision making: The effects of training, reinforcement and memory aids. *Cognitive Development*, 18, 247-268.
- Huang, C.-Y., Cheah, C. S. L., Lamb, M. E., & Zhou, N. (2017). Associations between parenting styles and perceived child effortful control within Chinese families in the United States, the United Kingdom, and Taiwan. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 48(6), 795-812.
- Huang, G. H. C., & Gove, M. (2015). Asian parenting styles and academic achievement: Views from Eastern and Western perspectives. *Education*, 135(3), 389-397.
- Jacobs, J. E., & Klaczynski, P. A. (2005). The development of judgment and decision making during childhood and adolescence. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 145-149.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karakoç, R. (2009). *İlköğretim okullarında çalışan eğitim yöneticilerinin yaratıcılık becerileri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 208-225.
- Kotaman, H. (2016). Turkish prospective early childhood teachers' emotional intelligence level and its relationship to their parents' parenting styles. *Teacher Development*, 20(1), 106-122. doi:10.1080/13664530.2015.1101391
- Koumoundourou, G. Tsousis, I., & Kounenou, K. (2011). Parental influences on Greek adolescents' career decision-making difficulties: The mediating role of core self evaluations. *Journal of Career Assessment*, 19(2), 165-182.
- Köseoğlu, E. (2014). *İlkokul 4. sınıflarda drama etkinlikleriyle işlenen derslerin öğrencilerin problem çözme ve karar verme becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişim ve danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Levin I, Weller J, Pederson A., & Harshman L. (2007). Age-related differences in adaptive decision making: Sensitivity to expected value in risky choice. *Judgment and Decision Making*, 2, 225-233.

- Marco, C. D., Hartung, P. J., Newman, I., & Parr, P. (2003). Validity of the decisional process inventory. *Journal of Vocational Behavior*, 63(1), 1-19.
- Mettas, A., & Norman, E. (2011). A grounded theory approach to the development of a framework for researching children's decision-making skills within design and technology education. *Design and Technology Education: An International Journal*, 16(2), 8-19.
- Monaghan, M., Horn, I. B., Alvarez, V., Cogen, F. R., & Streisand, R. (2012). Authoritative parenting, parenting stress, and self-care in pre-adolescents with type 1 diabetes. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 19(3), 255-261. doi:10.1007/s10880-0119284-x
- New Jersey Department of Education. (2009). *Curriculum content standards for 21st-century life and careers*. 21st century life and careers standards document.
- Nicolaou, T. C., Korfiatis, K., Evagorou, M. and Constantinou, C. (2009). Development of decision-making skills and environmental concern through computer-based, scaffolded learning activities. *Environmental Education Research*, 15(1), 39-54.
- Öğretir Özçelik, A. D. ve Arslan, H. (2020). 3-5 yaş arası çocukların anne tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 18-30.
- Özen Altınkaynak, Ş. (2019). Investigation of the relationship between parental attitudes and children's receptive and expressive language skills. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 892-903.
- Öztürk, N., Kutlu, M. ve Atılı, A. (2011). Anne-baba tutumlarının ergenlerin karar verme stratejileri üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 45-64.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5 ve 6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Özyürek, A., Aydın, A., Şirin, Ş., Turan, R. ve İrken, F. (2020). Okul öncesi çocuğa sahip Türkiye'de ve yurtdışında yaşayan Türk ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının karşılaştırılması. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 12(45), 215-222.
- Pekdoğan, S. (2015). *Karar verme becerileri eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının karar verme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices: Development of a new measure. *Psychological Reports*, 77, 819-830.
- Rosli, N. A. (2014). Effect of parenting styles on children's emotional and behavioral problems among different ethnicities of muslim children in the U.S. (2014). *Dissertations Paper 376*. http://epublications.marquette.edu/dissertations_mu/376 sitesinden 15 Şubat 2021 tarihinde indirilmiştir.
- Saaty, T. L. (2008). Decision making with the analytic hierarchy process. *International Journal of Services Sciences* 1(1), 83-98.

- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atlı, S. ve Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne-baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Sarwar, S. (2016). Influence of parenting style on children's behaviour. *Journal of Education and Educational Development*, 3(2), 222-249.
- Sever, I. (2018). *Dördüncü sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerinin öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sovet, L., & Metz, A. J. (2014). Parenting styles and career decision-making among French and Korean adolescents. *Journal of Vocational Behavior*, 84(3), 345-355.
- Simanjuntak, M., & Rizkillah, R. (2020). The effect of parenting style, communication patterns and self-efficacy on adolescent participation in family decision-making. *The Southeast Asian Journal of Early Childhood Care Education and Parenting*, 1(1), 44-57.
- Situmorang, D. D. B. S., & Salimb, R. M. A. (2020). The effects of authoritative paternal maternal parenting styles on career decision self-efficacy of gen z adolescents: Thinking styles as mediators. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 13(10), 148-160.
- Şahin, K. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Şalcı, O., Sağlam, C. ve Derici, S. (2018). Türkiye'de yapılan anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı 4*, 78-87.
- Tekin, S. ve Ulaş, A. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin karar verme becerilerine ilişkin bir araştırma. *Qualitative Studies*, 11(3), 27-38.
- Temel, D. ve Türkoğlu, B. (2019). Yerleşim yerlerine göre anne baba tutumlarının okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 843-871.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Tiryaki, M. G. (1997). *Üniversite öğrencilerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Torun, F. (2019). Ortaokul öğrencilerinin argümantasyon düzeyleri ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 287-310.
- Uçar, S. (2019). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin karar verme beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Uygun, N. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507.
- Van Leijenhorst, L., Westenberg, P. M., & Crone, E. A. (2008). A developmental study of risky decisions on the cake gambling task: Age and gender analyses of probability estimation and reward evaluation. *Developmental Neuropsychology*, 33(2), 179-196.
- Wang, Q., & Leichtman, M. D. (2000). Same beginnings, different stories: A comparison of American and Chinese children's narratives. *Child Development*, 71(5), 1329-1346.
- Weller, J. A., Moholy, M., Bossard, E., & Levin, I. P. (2014). Preadolescent decision making competence predicts interpersonal strengths and difficulties: A 2-year prospective study. *Journal of Behavioral Decision Making*, 28(1), 76-88.
- Xia, Y. R., Xie, X., Zhou, Z., DeFrain, J., Meredith, W. H., & Combs, R. (2004). Chinese adolescents' decision-making, parent-adolescent communication and relationships. *Marriage & Family Review*, 36(1-2), 119-145.
- Yavuz Topaloğlu, M. ve Balkan Kırıyıcı, F. (2018). Sosyobilimsel konulara dayalı okul dışı öğrenme ortamlarında yürütülen etkinliklerin öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1667-1678.
- Yavuzer, H. (2016). *Ana-baba ve çocuk*. (25. Baskı), İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldız Demirtaş, V., & Sucuoğlu, H. (2009). In the early childhood period children's decision making processes. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 2317-2326.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 1-2.
- Yılmaz, Y. (2020). *5-6 yaş grubu çocuklarının sahip oldukları öz düzenleme becerileri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Zaroğlu, L. (2016). *Özel eğitim anabilim dalı üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Zhang, M., Liu, T., Pelowski, M., Jia, H., & Yu, D. (2017). Social risky decision-making reveals gender differences in the TPJ: a hyperscanning study using functional near infrared spectroscopy. *Brain and Cognition*, 119, 54-63.